

RYNEK
OTWARTYCH FUNDUSZY EMERYTALNYCH
W II KWARTALE 2016 ROKU

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
Warszawa 2016

Spis treści:

1. Efektywność działalności inwestycyjnej OFE.....	3
2. Aktywa netto	4
3. Składki.....	6
4. Wyniki finansowe OFE.....	7
5. Dekompozycja zmiany wartości aktywów netto.....	7
6. Portfel inwestycyjny	8
7. Liczba członków	9
8. Transfery	10
9. Sytuacja finansowa PTE	12
Konkluzje	13

Słowa kluczowe: KNF, PTE, OFE, STOPA ZWROTU, AKTYWA NETTO, SKŁADKI, CZŁONKOWIE OFE, PORTFEL INWESTYCYJNY, EFEKTYWNOŚĆ, TRANSFERY

1. Efektywność działalności inwestycyjnej OFE

W II kwartale 2016 roku przeciętna stopa zwrotu OFE wyniosła -5,7%. Wszystkie fundusze uzyskały ujemne stopy zwrotu, przy czym wartości jednostek rachunkowych poszczególnych OFE spadły od 4,5% do 6,9%.

Przeciętna stopa zwrotu w II kwartale wyniosła -5,7%

Wyniki inwestycyjne OFE uzyskiwane od lutego 2014 roku podlegają istotnym wahaniom, co wynika ze zmiany profilu inwestycyjnego OFE wymuszonej nowymi przepisami prawa. W portfelach OFE dominują akcje w związku z przekazaniem z początkiem lutego 2014 roku ponad połowy aktywów OFE do ZUS (głównie obligacji Skarbu Państwa i obligacji gwarantowanych przez Skarb Państwa). Wysoka zmienność cen akcji, dużo wyższa niż w przypadku instrumentów dłużnych, znajduje więc odzwierciedlenie w kwartalnych wynikach inwestycyjnych OFE.

Tabela 1. Stopy zwrotu OFE (%)

Fundusz	III Q 2015	IV Q 2015	I Q 2016	II Q 2016	2016
AEGON	-5,15	-2,70	3,01	-5,18	-2,33
Allianz Polska	-4,64	-2,65	2,25	-4,46	-2,31
Aviva BZ WBK	-5,00	-3,81	2,48	-5,97	-3,64
AXA	-4,64	-2,91	2,63	-6,45	-3,99
Generali	-5,69	-3,72	1,60	-5,66	-4,15
MetLife	-4,74	-3,00	2,44	-4,98	-2,67
Nationale-Nederlanden	-5,54	-2,93	1,90	-6,13	-4,35
Nordea	-4,72	-3,64	3,31	-5,24	-2,11
Pekao	-5,38	-3,46	2,59	-6,35	-3,93
PKO BP Bankowy	-5,83	-2,33	2,07	-5,48	-3,53
Pocztylion	-4,96	-2,87	2,61	-5,41	-2,95
PZU „Złota Jesień”	-5,51	-2,38	1,78	-6,90	-5,24
Średnia OFE	-5,15	-3,03	2,39	-5,69	-3,43
WIG	-6,57	-6,74	5,49	-8,71	-3,70
WIG20	-10,85	-10,03	7,45	-12,36	-5,83

Zródło: OFE

W II kwartale 2016 roku koniunktura na rynkach akcji nie sprzyjała inwestorom, a więc także OFE. Główne indeksy rynku polskiego traciły na wartości: indeks WIG spadł o 8,7%, a WIG20 o 12,4%. Po optymistycznym początku roku i wzrostach indeksów akcji w pierwszym kwartale, sytuacja na rynkach finansowych w drugim kwartale była pod wpływem tzw. efektu „Brexitu”, który przyczynił się do istotnych spadków indeksów giełdowych zarówno w Polsce, jak i za granicą. Decyzja o wystąpieniu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej podjęta w czerwcu 2016 roku zaważyła również na wynikach inwestycyjnych polskich funduszy emerytalnych.

Po przeprowadzonych w 2014 roku zmianach w systemie emerytalnym wyraźnie spadło znaczenie OFE na polskim rynku finansowym. Ze względu na zmniejszenie wolumenu składek przekazywanych przez ZUS do funduszy i uruchomienie tzw. suwaka bezpieczeństwa tj. skutecznego umarzenia kapitału członków na 10 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego (bilans obu tych operacji jest dla większości OFE ujemny), fundusze nie tylko przestały zgłaszać stały popyt na akcje notowane na GPW,

ale także istotnie zwiększyły swoje zaangażowanie w akcje notowane poza granicami kraju. Warto jednak odnotować, że w analizowanym kwartale można było zaobserwować znacznie wyższą aktywność OFE na krajowym rynku kapitałowym niż na rynkach zagranicznych. Jeżeli powrót popytu zgłaszanego przez OFE na GPW będzie zjawiskiem trwałym, to sytuacja na rynkach zagranicznych i fluktuacje kursów walutowych mogą w przyszłości w mniejszym stopniu wpływać na stopy zwrotu funduszy niż miało to miejsce w poprzednich kwartałach.

2. Aktywa netto

Otwarte fundusze emerytalne posiadały na koniec II kwartału 2016 roku aktywa netto o wartości 134,9 mld zł, co oznacza spadek o 8,6 mld zł w ciągu 3 miesięcy i o 12 mld zł względem stanu odnotowanego na początku lutego 2014 roku, tuż po przekazaniu do ZUS części aktywów OFE o łącznej wartości 153,2 mld zł. Główną przyczyną tego spadku była niekorzystna koniunktura na rynkach kapitałowych i w konsekwencji niższa księgową wartość akcji znajdujących się w portfelach OFE.

Na koniec II kwartału 2016 roku aktywa netto OFE wyniosły 134,9 mld zł

Tabela 2. Aktywa netto OFE (mln zł)

Fundusz	30 czerwca 2015	30 września 2015	31 grudnia 2015	31 marca 2016	30 czerwca 2016
AEGON	6 349,2	5 998,5	5 812,5	5 969,7	5 643,3
Allianz Polska	6 852,1	6 526,1	6 343,8	6 490,0	6 201,8
Aviva BZ WBK	34 055,8	32 261,5	30 935,6	31 651,7	29 709,5
AXA	9 827,9	9 357,0	9 072,0	9 308,4	8 701,8
Generali	7 628,3	7 183,4	6 905,2	7 018,5	6 619,3
MetLife	12 278,9	11 635,6	11 228,2	11 460,9	10 848,8
Nationale-Nederlanden	37 365,2	35 307,2	34 265,8	34 997,2	32 916,5
Nordea	7 030,7	6 690,0	6 435,2	6 643,1	6 289,5
Pekao	2 253,4	2 125,3	2 046,5	2 097,8	1 961,7
PKO BP Bankowy	6 930,1	6 510,8	6 344,5	6 466,5	6 102,9
Pocztynion	2 851,8	2 695,0	2 605,1	2 660,9	2 504,8
PZU „Złota Jesień”	20 298,3	19 067,3	18 501,7	18 746,5	17 363,0
Razem	153 721,9	145 357,8	140 496,1	143 511,2	134 862,9

Źródło: OFE

Koncentracja na rynku emerytalnym, podobnie jak w poprzednich okresach, pozostawała na relatywnie wysokim poziomie. Dwa największe podmioty miały ponad 46,4% udziału w rynku pod względem zarządzanych aktywów, a trzy największe fundusze 59,3%.

W kolejnych kwartałach można się spodziewać stosunkowo niskiego tempa przyrostu aktywów OFE, a nawet ich okresowego zmniejszenia. Wynika to z faktu, że tylko część członków OFE (2,5 mln) w okresie od 1 kwietnia do 31 lipca 2014 roku złożyła deklarację przekazywania części bieżących składek kierowanych do OFE. Oznacza to, że strumień składek jest istotnie mniejszy, a dodatkowo kontynuowana jest dekulacja aktywów w ramach tzw. suwaka bezpieczeństwa. W okresie od 1 kwietnia do 31 lipca bieżącego roku możliwa była zmiana decyzji ubezpieczonych co do odprowadzania części składki emerytalnej do OFE. Podobnie jak dwa lata wcześniej członkowie OFE mogli wybrać ZUS lub OFE, przy czym brak decyzji oznaczał pozostanie przy wcześniejszej alokacji składki.

Rynek OFE jest rynkiem o wysokiej koncentracji

Według danych ZUS na 19 sierpnia 2016 roku na rzecz OFE zadeklarowało się blisko 89 tys. członków, na rzecz ZUS 9 tys.

Od 2014 roku obowiązują również przepisy, zgodnie z którymi w okresie 10 lat poprzedzających osiągnięcie przez członka OFE wieku emerytalnego, zgromadzony przez niego kapitał w OFE jest umarzany i przekazywany sukcesywnie do ZUS. Od chwili rozpoczęcia tego procesu również całość bieżącej składki emerytalnej jest przekazywana do ZUS. Mechanizm ten określany jest mianem suwaka bezpieczeństwa, gdyż jego głównym celem wskazanym przez twórców, jest ochrona członków OFE przed tzw. ryzykiem złej daty, to jest istotnym spadkiem wartości kapitału emerytalnego bezpośrednio przed osiągnięciem wieku emerytalnego w związku z cyklicznością koniunktury na rynku kapitałowym.

Tabela 3. Umorzenia w ramach suwaka bezpieczeństwa (mln zł)

Fundusz	2015	I Q 2016		II Q 2016	
		Kwota umorzenia	Umorzenie jako % średniej WAN	Kwota umorzenia	Umorzenie jako % średniej WAN
AEGON	161,8	34,8	0,61%	35,1	0,60%
Allianz Polska	164,8	35,5	0,57%	36,1	0,56%
Aviva BZ WBK	929,8	198,5	0,66%	201,5	0,65%
AXA	206,7	44,9	0,51%	45,7	0,50%
Generali	198,8	41,8	0,62%	41,9	0,61%
MetLife	423,8	88,7	0,81%	89,4	0,79%
Nationale-Nederlanden	847,2	178,7	0,54%	181,4	0,53%
Nordea	142,8	30,7	0,49%	31,6	0,48%
Pekao	58,6	12,2	0,62%	12,3	0,59%
PKO BP Bankowy	156,0	33,7	0,55%	34,5	0,54%
Pocztylion	94,4	19,9	0,78%	20,0	0,76%
PZU „Złota Jesień”	671,1	142,7	0,80%	143,9	0,78%
Razem	4 055,7	862,1	0,63%	873,2	0,62%

Źródło: OFE

Pierwsze przekazanie środków w ramach suwaka nastąpiło w IV kwartale 2014 roku i obejmowało okres od lutego 2014 roku. Łącznie OFE przekazały wówczas do ZUS kwotę 3,7 mld zł, co stanowiło 2,3% wartości aktywów netto OFE według stanu na koniec września 2014 roku.

W 2015 roku OFE przekazały w ramach suwaka prawie 4,1 mld zł, co stanowiło 2,7% średniej wartości aktywów netto OFE według stanu na koniec poszczególnych miesięcy.

W II kwartale 2016 roku OFE przekazały do ZUS środki o wartości 873,2 mln zł, czyli średnio 0,62% swoich aktywów netto. Niewiele niższa kwota została przekazana przez OFE także w I kwartale 2016 roku.

Można oczekiwać, że w całym 2016 roku w ramach suwaka OFE prześlą do ZUS ok. 3,5 mld zł, czyli mniej niż w latach 2014 i 2015, czego główną przyczyną są ujemne stopy zwrotu osiągnane przez OFE obniżające wartość jednostki rozrachunkowej, po której jest umarzany kapitał członków.

3. Składki

W II kwartale 2016 roku ZUS przekazał do OFE składki o wartości 857,5 mln zł

W II kwartale 2016 roku do otwartych funduszy emerytalnych trafiło ponad 857 mln zł składek. Kolejne nowelizacje przepisów prawa sprawiały, że w ostatnich latach obowiązująca stawka składki kierowanej do OFE kilkakrotnie się zmieniała, co powodowało fluktuacje wielkości strumienia nowych środków kierowanych do OFE. Od sierpnia 2014 roku do OFE są przekazywane składki tylko za te osoby, które złożyły odpowiednią deklarację w ZUS.

Skalę dokonanych zmian obrazuje fakt, że jeszcze w I i II kwartale 2014 roku do OFE przekazano składki o wartości odpowiednio 3,2 mld zł oraz 2,9 mld zł, czyli ponad trzykrotnie większej niż w I czy II kwartale 2016 roku.

Tabela 4. Składki przekazane do OFE (mln zł)

Fundusz	II Q 2015	III Q 2015	IV Q 2015	I Q 2016	II Q 2016
AEGON	23,9	21,3	21,2	22,4	22,9
Allianz Polska	42,7	37,1	36,1	41,5	43,3
Aviva BZ WBK	176,6	155,2	151,6	174,6	179,4
AXA	47,5	44,4	45,5	48,1	48,8
Generali	49,7	46,1	46,3	49,8	51,5
MetLife	59,7	54,4	54,4	59,8	61,5
Nationale-Nederlanden	276,2	242,3	233,6	272,5	284,5
Nordea	33,2	30,4	30,9	32,9	33,5
Pekao	11,9	10,7	10,7	11,6	11,9
PKO BP Bankowy	32,1	30,0	30,3	32,1	32,8
Pocztylion	10,3	10,1	10,9	10,4	10,5
PZU „Złota Jesień”	76,3	70,5	72,6	76,1	76,8
Razem	840,2	752,6	744,1	831,8	857,5

Źródło: ZUS

Od przekazanych przez ZUS składek potrącane były opłaty na rzecz PTE w wysokości 1,75% przekazanych środków. Tylko dwa fundusze, Aviva OFE Aviva BZ WBK oraz PKO BP Bankowy OFE pobierają opłaty od składki według niższych stawek, odpowiednio: 0,75% oraz 1,70%. Po uwzględnieniu opłat od składek, w II kwartale na konta członków OFE trafiło ponad 844 mln zł.

W listopadzie 2014 roku rozpoczął się proces dekumulacji aktywów OFE związany z suwakiem bezpieczeństwa. Szacunki UKNF wskazują, że wartość kapitałów przekazywanych przez OFE do ZUS w ramach tej procedury będzie przeważała nad wartością składek przekazywanych w tym czasie przez ZUS do OFE. W II kwartale 2016 roku ujemny bilans tej operacji z punktu widzenia OFE wyniósł około 16 mln zł. Pięć funduszy odnotowało w tym okresie dodatnie saldo rozliczeń z ZUS, to znaczy otrzymywane z ZUS składki przeważały nad środkami przekazywanymi w ramach suwaka.

W pierwszej połowie 2016 roku otwarte fundusze emerytalne przekazały do ZUS w związku z suwakiem bezpieczeństwa o 46,1 mln zł więcej niż otrzymały w formie składek. W całym 2015 roku tylko jeden OFE miał dodatni bilans tej operacji. W 2014 roku, a więc pierwszym, w którym obowiązywał suwak bezpieczeństwa, saldo rozliczeń OFE-ZUS było korzystne dla funduszy, ale wynikało to z faktu, że do lipca 2014 roku fundusze otrzymywały jeszcze składki za wszystkich członków, a nie tylko za tych, którzy złożyli stosowną deklarację.

4. Wyniki finansowe OFE

Łączny wynik finansowy otwartych funduszy emerytalnych za II kwartał 2016 roku wyniósł -8,5 mld zł. Wszystkie OFE wykazały straty sięgające w poszczególnych podmiotach od 133 mln zł do 2,1 mld zł.

W II kwartale 2016 roku OFE wykazały 8,5 mld zł straty

Tabela 5. Wyniki finansowe OFE (mln zł)

Fundusz	II Q 2015	III Q 2015	IV Q 2015	I Q 2016	II Q 2016
AEGON	-138,9	-324,4	-176,6	173,7	-308,1
Allianz Polska	-31,0	-317,3	-173,0	142,8	-289,0
Aviva BZ WBK	-299,7	-1 701,1	-1 222,0	757,4	-1 890,9
AXA	-21,1	-456,2	-271,0	238,5	-600,6
Generali	-151,5	-433,6	-266,6	110,5	-399,0
MetLife	-24,4	-580,4	-345,5	268,9	-570,5
Nationale-Nederlanden	-144,5	-2 071,4	-1 030,7	652,3	-2 145,8
Nordea	-91,9	-330,0	-243,4	212,1	-347,2
Pekao	-42,6	-120,9	-73,4	53,2	-133,3
PKO BP Bankowy	11,8	-403,7	-163,1	129,9	-354,0
Pocztalio	-19,7	-141,1	-76,3	67,0	-144,3
PZU „Złota Jesień”	46,6	-1 114,4	-447,2	325,5	-1 290,6
Razem	-906,8	-7 994,6	-4 488,8	3 131,9	-8 473,3

Źródło: OFE

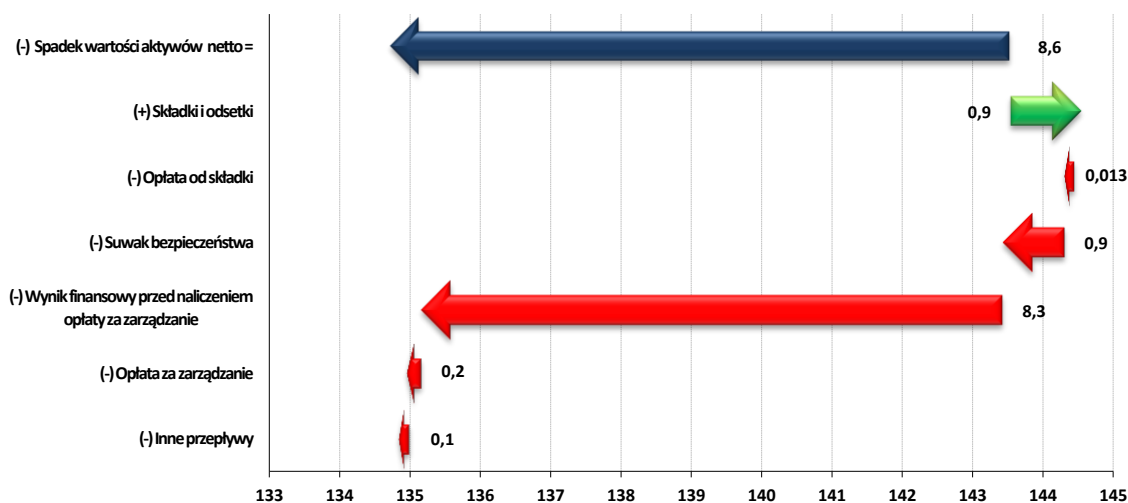
Od początku lutego 2014 roku portfel OFE ma charakter znacznie bardziej agresywny niż w poprzednich okresach, z tego względu wyniki inwestycyjne OFE charakteryzują się dużo większą zmiennością i są w większym stopniu zależne od koniunktury na rynkach akcji, co bezpośrednio przekłada się na wykazywane wyniki finansowe.

5. Dekompozycja zmiany wartości aktywów netto

W II kwartale 2016 roku aktywa netto OFE spadły o 8,6 mld zł (6%). Największy wpływ na tę zmianę miały ujemne wyniki finansowe funduszy. Środki przekazane przez OFE do ZUS w ramach tzw. suwaka bezpieczeństwa były tylko nieznacznie większe niż składki przekazane do funduszy, toteż saldo przepływów finansowych pomiędzy OFE i ZUS miało znikomy wpływ na dynamikę aktywów funduszy. Od składek o wartości 0,9 mld zł zostały potrącone opłaty na rzecz powszechnych towarzystw emerytalnych w wysokości 13 mln zł.

W tym samym okresie fundusze emerytalne odnotowały ujemny wynik finansowy, który przed naliczeniem opłaty za zarządzanie osiągnął poziom 8,3 mld zł. Tytułem tej opłaty powszechne towarzystwa emerytalne pobrały niespełna 0,2 mld zł.

Wykres 1. Dekompozycja zmiany wartości aktywów netto OFE (mld zł)

W II kwartale 2016 roku aktywa netto OFE spadły o 8,6 mld zł

Źródło: OFE, obliczenia własne

Pozostałe elementy oddziałujące na poziom aktywów netto to między innymi zmiana poziomu zobowiązań, wpłaty na rzecz budżetu państwa w związku z ustaleniem członkowi OFE prawa do emerytury z systemu innego niż kapitałowy oraz przekazanie środków na rzecz spadkobierców zmarłych członków OFE. Łączny bilans tych operacji był w II kwartale ujemny i przyczynił się do spadku wartości aktywów netto o około 0,1 mld zł.

6. Portfel inwestycyjny

Radykalne zmiany w zakresie przepisów prawa, do jakich doszło na początku 2014 roku wpłynęły znacząco i trwale na strukturę portfela OFE. Wymagało to od funduszy podjęcia także szeregu działań dostosowawczych, których natężenie było szczególnie widoczne w okresie następującym krótko po wejściu w życie zmian. W ciągu ponad dwóch lat funkcjonowania rynku w nowych realiach prawnych struktura portfela OFE uległa stabilizacji. Stosunkowo największe zmiany dotyczyły zaangażowania OFE w instrumenty zagraniczne, których wartość na koniec czerwca 2016 roku była prawie dwukrotnie wyższa od stanu sprzed wprowadzenia zmian. Znacznym fluktuacjom podlegała wartość środków lokowanych przez OFE w depozytach bankowych, które obecnie pozostają najbardziej płynnym elementem portfela funduszy.

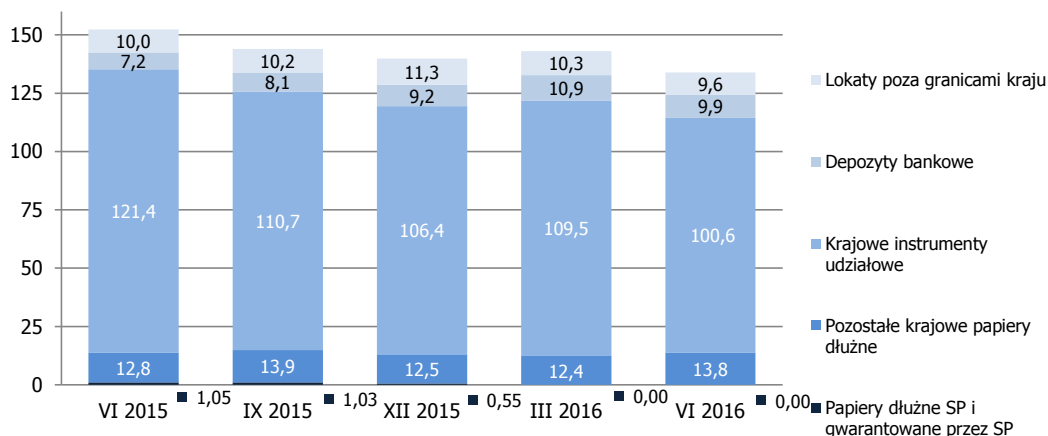
W portfelach OFE nie ma już instrumentów emitowanych przez Skarb Państwa lub gwarantowanych przez Skarb Państwa, nabytych przed 4 lutego 2014 roku i nieprzekazanych do ZUS w dniu 3 lutego 2014 roku. OFE miały czas na wyzbycie się tego typu instrumentów do 4 lutego 2016 roku i wszystkie fundusze w terminie zrealizowały ten obowiązek.

Dominującą pozycję w portfelach OFE stanowiły krajowe instrumenty udziałowe, a zaangażowanie OFE w tej pozycji zauważalnie zmniejszyło się w ciągu 3 miesięcy, co związane było ze spadkiem kursów akcji posiadanych przez OFE. W II kwartale na rynku krajowym popyt na akcje ze strony OFE wyraźnie przeważał nad podażą, co oznacza, że fundusze zwiększały aktywnie swoje zaangażowanie w akcje krajowe.

Od lutego 2014 roku podstawę portfela OFE stanowią krajowe udziałowe papiery wartościowe

Na koniec II kwartału 100,6 mld zł (75,2% portfela OFE) fundusze ulokowały w krajowych akcjach, podczas gdy 3 miesiące wcześniej akcje posiadane przez OFE miały wartość 109,5 mld zł (76,6% portfela).

Wykres 2. Struktura portfela inwestycyjnego OFE (mld zł)

Źródło: OFE

W II kwartale 2016 roku wyraźnie spadła wartość lokat OFE w depozytach bankowych i wyniosła 9,9 mld zł (7,4% portfela), na koniec poprzedniego kwartału OFE ulokowały w depozytach 10,9 mld zł.

Spadła również wartość lokat OFE poza granicami kraju o 0,7 mld zł, osiągając poziom 9,6 mld zł, przy czym udział tej kategorii lokat w portfelu inwestycyjnym OFE pozostał praktycznie bez zmian i wynosił 7,2%. Sprzedaż przez OFE akcji notowanych poza granicami kraju tylko nieznacznie przeważała nad kupnem i to był już drugi kwartał z kolei, w którym OFE nie zwiększały aktywnie swojego zaangażowania w tę kategorię lokat (w przeciwieństwie do całego 2015 roku).

Z początkiem lutego 2014 roku zniesiony został limit na lokaty poza granicami kraju i wprowadzony limit na inwestycje denominowane w walucie innej niż krajowa, który od początku bieżącego roku wynosi 30% aktywów. Na koniec czerwca 2016 roku udział niezłotowych aktywów w portfelach OFE wynosił 11,8% i był zbliżony do stanu na koniec poprzedniego kwartału.

Wzrosło zaangażowanie OFE w pozaskarbowe instrumenty dłużne. Ich wartość w portfelach OFE na koniec II kwartału 2016 roku wyniosła 13,8 mld zł (10% portfela), podczas gdy w poprzednim kwartale było to 12,4 mld zł (8,6% portfela).

7. Liczba członków

Zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Członków Otwartych Funduszy Emerytalnych prowadzonego przez ZUS, na koniec II kwartału 2016 roku do OFE należało łącznie blisko 16,5 mln członków. W porównaniu z końcem poprzedniego kwartału oznacza to spadek o 23,9 tys. członków czyli o około 0,1% w ujęciu względnym. W okresie od 1 kwietnia do 31 lipca 2014 roku każdy członek OFE miał możliwość złożenia do ZUS oświadczenia woli o przekazywaniu części składki emerytalnej do OFE po 1 lipca 2014 roku. Według stanu na koniec czerwca 2016 roku członkowie, którzy złożyli takie oświadczenie stanowili 15,4% wszystkich członków OFE. W poszczególnych funduszach odsetek ten wahał się od

Na koniec czerwca 2016 roku do OFE należało 16,5 mln członków

8,3% do 23,9%. Należy podkreślić, że osoby, które nie złożyły oświadczenia o przekazywaniu części składki do OFE nadal pozostają członkami OFE, a fundusze zarządzają ich składkami, które zostały przekazane do lipca 2014. W okresie od 1 kwietnia do 31 lipca 2016 roku ubezpieczeni ponownie mogli podjąć decyzję o zmianie alokacji części składki emerytalnej między OFE i ZUS.

Tabela 6. Liczba członków OFE

Fundusz	30 września 2015	31 grudnia 2015	31 marca 2016		30 czerwca 2016	
			Członkowie	Udział członków przekazujących składki do OFE	Członkowie	Udział członków przekazujących składki do OFE
AEGON	923 418	921 408	919 650	8,5%	917 889	8,9%
Allianz Polska	1 078 455	1 076 996	1 075 950	11,3%	1 074 999	11,5%
Aviva BZ WBK	2 655 022	2 649 332	2 644 831	19,0%	2 640 525	19,2%
AXA	1 153 885	1 152 169	1 150 869	13,2%	1 149 654	13,2%
Generali	1 002 198	1 000 455	999 163	15,6%	997 838	15,7%
MetLife	1 594 754	1 591 605	1 589 020	12,6%	1 586 945	12,7%
Nationale-Nederlanden	3 082 963	3 077 790	3 074 029	23,7%	3 070 170	23,9%
Nordea	991 798	989 883	987 058	12,2%	985 568	12,2%
Pekao	336 480	335 450	334 825	10,4%	334 291	10,5%
PKO BP Bankowy	944 983	943 153	941 880	12,1%	940 758	12,1%
Pocztylion	586 524	585 526	584 793	7,5%	584 078	8,3%
PZU „Złota Jesień”	2 214 173	2 208 375	2 203 525	11,6%	2 198 977	12,0%
Razem	16 564 653	16 532 142	16 505 593	15,2%	16 481 692	15,4%

Źródło: ZUS, OFE

W II kwartale 2016 roku wzrosła liczba osób samodzielnie przystępujących do OFE, przy czym nadal pozostaje ona na bardzo niskim poziomie. Do końca stycznia 2014 roku znaczące zmiany w liczebności członków dokonywały się głównie wskutek losowania przeprowadzanego przez ZUS w styczniu i lipcu każdego roku. Od lutego 2014 roku losowanie zostało zniesione, a składki osób, które samodzielnie nie zapiszą się do OFE w wymaganym terminie są w całości przekazywane do ZUS. Zniesienie obowiązkowej przynależności do OFE przełożyło się bardzo znacząco na obniżenie liczby nowych osób przystępujących do OFE: w II kwartale 2016 roku OFE zawarły ponad 1200 umów pierwszorazowych (w poprzednim kwartale około 500), w całym 2015 roku niecałe 2,2 tys., podczas gdy w 2013 roku umów takich zawarto ponad 118 tys.

8. Transfery

W II kwartale 2016 roku liczba transferów członków między poszczególnymi funduszami wyniosła 352. Wynik ten jest najniższy w historii.

Najwięcej członków pozyskał Nationale-Nederlanden OFE (129 osób). Uwzględniając liczbę członków, którzy opuścili ten fundusz, końcowe dodatnie saldo transferowe wyniosło 83 osoby, co było najlepszym wynikiem na rynku. Fundusz ten pozostaje w dalszym ciągu głównym beneficjentem transferów między funduszami. W ostatniej sesji ponad 36% członków zmieniających fundusz przeniosło się właśnie do Nationale-Nederlanden OFE.

W II kwartale 2016 roku 352 członków zmieniło fundusz emerytalny

Tabela 7. Saldo osób zmieniających OFE

Fundusz	II Q 2015	III Q 2015	IV Q 2015	I Q 2016	II Q 2016
AEGON	-250	-136	-48	-27	-14
Allianz Polska	-109	-43	-18	2	-16
Aviva BZ WBK	-241	-5	-23	-148	-22
AXA	-158	-40	0	-13	-5
Generali	-39	-12	-5	-30	-31
MetLife	-246	-43	-21	-4	6
Nationale-Nederlanden	1 376	405	179	198	83
Nordea	67	16	-11	21	-6
Pekao	-95	-48	-8	-8	-11
PKO BP Bankowy	-216	5	-10	19	28
Pocztylion	-221	-101	-34	-29	-23
PZU „Złota Jesień”	132	2	-1	19	11
Liczba transferowanych członków OFE	2 586	921	409	443	352

Źródło: ZUS

Po wprowadzeniu zakazu akwizycji do OFE (2012 rok) liczba członków OFE zmieniających fundusz w czasie sesji transferowej radykalnie spadła i początkowo oscylowała w przedziale 1-2 tys. Stan ten uległ zmianie w związku z pojawieniem się możliwości składania deklaracji o przekazywaniu składek do OFE w okresie od kwietnia do lipca 2014 roku. Część członków wraz z tą deklaracją decydowała się także na zmianę OFE, co przełożyło się na wzrost liczby transferów w III kwartale 2014 roku i w kolejnych dwóch kwartałach. Dane z ostatnich trzech kwartałów wskazują, że czynnik związany ze składaniem deklaracji przestał już oddziaływać na aktywność transferową członków OFE, gdyż liczba transferów spadła do 409 osób w sesji listopadowej 2015 roku, 443 w sesji lutowej 2016 roku, a w drugim kwartale 2016 roku liczba ta wyniosła 352. Większa liczba transferów może pojawić się w II połowie 2016 roku w związku z otwarciem kolejnego okresu, w którym możliwa była zmiana decyzji o przekazywaniu części składki emerytalnej do ZUS lub OFE.

9. Sytuacja finansowa PTE

Wartość kapitałów własnych powszechnych towarzystw emerytalnych na koniec czerwca 2016 roku wyniosła blisko 2,2 mld zł i spadła o 12,8% w porównaniu do stanu z marca 2016 roku. Na zmniejszenie poziomu kapitału własnego w PTE w II kwartale 2016 roku wpłynęły decyzje akcjonariuszy PTE związane z podziałem zysku z lat ubiegłych i wypłatą dywidendy.

Tabela 8. Wybrane wskaźniki sytuacji finansowej PTE (mln zł)

Wyszczególnienie	30 czerwca 2015	30 września 2015	31 grudnia 2015	31 marca 2016	30 czerwca 2016
Kapitał własny	2 488,5	2 547,2	2 460,3	2 510,1	2 189,4
Wynik finansowy netto	227,0	356,1	483,6	85,7	215,9
Kapitał własny + Fundusz Gwarancyjny/ WAN OFE	1,6%	2,4%	2,4%	2,4%	2,3%

Źródło: PTE

Kapitały własne PTE są bardzo istotnym elementem bezpieczeństwa kapitałowej części systemu emerytalnego. Stanowią kluczowy element gwarantowania odpowiedniego poziomu jakości zarządzania aktywami funduszy oraz mogą być źródłem pokrycia strat w przypadku nieprawidłowości w tym procesie i wystąpienia odpowiedzialności odszkodowawczej po stronie PTE. Z tego powodu bardzo ważne jest, aby PTE posiadały kapitały własne na poziomie adekwatnym do wartości zarządzanych aktywów w OFE. Na koniec II kwartału 2016 roku relacja sumy kapitałów własnych PTE i środków na Funduszu Gwarancyjnym do aktywów netto OFE wynosiła 2,3% i wahała się w poszczególnych towarzystwach od 1,4% do 3,6%. Stosunek aktywów płynnych PTE i środków na Funduszu Gwarancyjnym do aktywów netto OFE wynosił 2,2% (1,6%-3,2% w poszczególnych PTE).

Konkluzje

Po dobrym początku roku sytuacja na rynkach finansowych w II kwartale 2016 roku nie pozwoliła żadnemu z OFE na osiągnięcie dodatnich stóp zwrotu – przeciętna stopa zwrotu OFE wyniosła -5,7%. W tym samym czasie indeks WIG spadł o 8,7%. Decydujący, negatywny wpływ na rynki finansowe miał wynik referendum w Wielkiej Brytanii dotyczący dalszej obecności tego kraju w Unii Europejskiej (tzw. „Brexit”). Nowe przepisy, obowiązujące od lutego 2014 roku i skutkujące przekazaniem bezpiecznej części aktywów OFE do ZUS oraz istotną zmianą polityki inwestycyjnej OFE, doprowadziły w praktyce do ich przekształcenia w agresywne fundusze akcji o wysokiej zmienności osiąganych wyników inwestycyjnych, podatnych zarówno na wydarzenia na świecie jak i w kraju i bez możliwości amortyzowania szoków dobrze zdywersyfikowanymi portfelami inwestycyjnymi.

W I i II kwartale 2016 roku wyraźnie została zatrzymana obserwowana wcześniej tendencja do zwiększania zaangażowania OFE w lokaty poza granicami kraju i w aktywa denominowane w walutach obcych. Na koniec I półrocza udział niezłotowych aktywów w portfelach OFE wynosił 11,8%, przy obowiązującym od początku tego roku 30% limicie zaangażowania.

Do końca 2015 roku OFE, w ramach tzw. suwaka bezpieczeństwa, przekazały do ZUS środki o łącznej wartości 7,8 mld zł, a w pierwszym półroczu 2016 roku o wartości 1,7 mld zł. W 2016 roku przypadku 5 funduszy otrzymane od ZUS składki przeważały nad wartością środków przekazanych do ZUS w ramach suwaka (w 2015 roku tylko w przypadku 1 funduszu). Łącznie OFE mają jednak ujemne saldo z tego tytułu, a jedną z głównych przyczyn obniżenia kwoty przekazywanej w ramach suwaka są ujemne stopy zwrotu OFE i w konsekwencji niższa wartość kapitałów członków.

Utrzymuje się bardzo niskie zainteresowanie przystąpieniem do OFE przez osoby wchodzące na rynek pracy i zmianą funduszu przez dotychczasowych uczestników systemu. Otwarcie kolejnego okresu, w którym ubezpieczeni mogli złożyć oświadczenie o przekazywaniu części składki emerytalnej do OFE lub do ZUS nie przyniosło żadnego przełomu, gdyż tylko 89 tys. osób wybrało OFE (w 2014 roku ok. 2,5 mln), a 9 tys. osób zadeklarowało się na rzecz ZUS.

Wszystkie PTE pozostają rentowne. Łączny zysk PTE za pierwsze półrocze 2016 roku wyniósł 216 mln zł i był o 11 mln zł niższy niż wynik w pierwszym półroczu 2015 roku. Spadek wyniku finansowego PTE wynika przede wszystkim ze zmniejszenia się przychodów z zarządzania funduszami w związku ze spadkiem wartości zarządzanych aktywów. Wszystkie PTE posiadają kapitał własny i aktywa płynne, powiększone o przypadającą na nie część Funduszu Gwarancyjnego, powyżej poziomu zalecanego przez Komisję Nadzoru Finansowego.

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl